

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

**ДАЙДЖЕСТ
УКРАЇНЬСЬКОЇ ГЕЛЬСІНЬСЬКОЇ СПІЛКИ З ПРАВ ЛЮДИНИ (УГСПЛ)
ВИПУСК № 10(63), ПРОГРАМА USAID «ПРАВА ЛЮДИНИ В ДІЇ»**

Вересень 2020

ЗМІСТ

РЕАЛІЗОВАНІ В РАМКАХ ПРОГРАМИ ЗАХОДИ	2
МОНІТОРИНГ, АНАЛІТИКА ТА АДВОКАТУВАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ	2
СТРАТЕГІЧНИЙ СУДОВИЙ ЗАХИСТ	3
БЕЗОПЛАТНА ПРАВОВА ДОПОМОГА	4
ПРОСУВАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ТА НАВЧАННЯ В СФЕРІ ЇХ ЗАХИСТУ	5
ГОЛОВНІ НОВИНИ В СФЕРІ ПРАВ ЛЮДИНИ	7

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

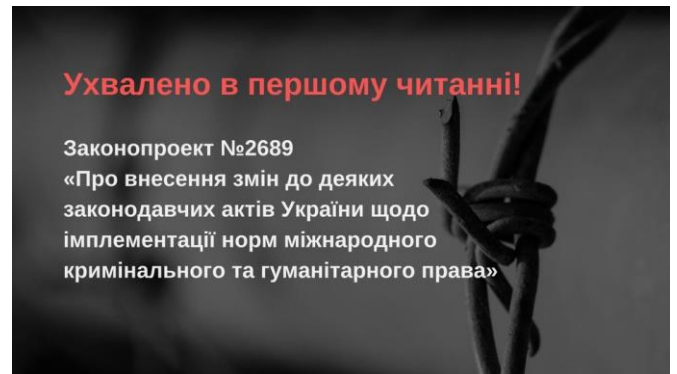
УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНЬСКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

РЕАЛІЗОВАНІ В РАМКАХ ПРОГРАМИ ЗАХОДИ

МОНІТОРИНГ, АНАЛІТИКА ТА АДВОКАТУВАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ

Законопроект №2689 ухвалено в першому читанні!

Цей законопроект має запустити процес імплементації норм міжнародного кримінального та гуманітарного права в українське законодавство. Сподіваємося, незабаром геноцид, злочин агресії, злочини проти людяності та воєнні злочини перестануть бути чимось ефемерним, а винні перестануть уникати відповідальності. Досі у Кримінальному кодексі складу подібних злочинів немає; він виглядає так, наче міжнародний збройний конфлікт в Україні не триває більше 6 років.

Що саме пропонують автори, серед яких є представник УГСПЛ та Програми USAID «Права людини в дії» Олександр Павліченко, пропонуємо дізнатись [за посиланням](#).

Рекомендації щодо поліпшення вступної кампанії для молоді з тимчасово окупованих територій

Цього року відбулось значне спрощення умов вступу до українських вишів для молоді з тимчасово окупованих територій. Але, на жаль, абітурієнти зіткнулися з перепонами під час вступу до закладів вищої освіти вже на підконтрольній Уряду України території. Правозахисні організації, включаючи УГСПЛ/Програму USAID, [вважають](#), що влада має вчинити декілька важливих кроків, аби все ж забезпечити реальний доступ до української освіти дітей та молоді, які живуть в умовах війни, що є практичною реалізацією політики реінтеграції.

Презентували концепцію перехідного правосуддя для Ради національної безпеки та оборони України

Поки проект концепції перехідного правосуддя знаходиться в Офісі Президента на розгляді, представники робочої групи з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій Комісії з питань правової реформи (серед яких і представник УГСПЛ/Програми USAID), не марнують час та працюють над розробкою комунікаційної стратегії Концепції. До цього процесу вже запросили представників Апарату Ради національної безпеки та оборони (РНБО). Олексій Данілов,

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНЬСКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

секретар РНБО, [переконаний](#), що впровадження Концепції перехідного правосуддя в Україні необхідно максимально прискорити та обов'язково залучити до цієї роботи представників кримськотатарського народу, і з цим важко не погодитись.

Дистанційний нотаріат – можливий, але не варто нехтувати ризиками

Як ми вже писали раніше, дистанційне надання нотаріальних послуг давно стало звичною практикою у Грузії та США, а от Україна тільки зараз активізувала свої зусилля щодо впровадження такої системи. УГСПЛ/Програма USAID разом з партнерами вже [дослідили проблеми](#), [вивчили іноземний досвід](#) та [врахували переваги](#) такої системи, але наразі пропонуємо поговорити і про [ризики](#), бо це чи не найважливіше під час втілення нової ідеї!

СТРАТЕГІЧНИЙ СУДОВИЙ ЗАХИСТ

Метою програми USAID «Права людини в дії» в цьому напрямку є підтримка на національному і міжнародному рівнях стратегічних судових справ для захисту суспільних інтересів¹, а також їх широке висвітлення серед професійної спільноти та громадськості. Загальна кількість стратегічних справ, які стосуються конфлікту та підтримані Центром стратегічних справ (ЦСС) УГСПЛ в рамках програми, складає 165.

Чат-ботів замало не буває! Безкоштовний бот-юрист CrimealsUAbot відтепер до послуг громадян, які мешкають на території тимчасово окупованого кримського півострова

Чому замало не буває – бо [спойлер] вони ефективні (*читайте історію успіху нижче*). Тому [пропонуємо Вашій увазі](#) новий онлайн помічника для всіх, хто потребують отримання миттєвої консультації з найбільш розповсюджених питань: оформлення паспортних документів, реєстрація фактів народження/смерті, які відбулися на тимчасово окупованій території, найактуальніші процедури перетину адміністративної межі через КПВВ². Аби допомогти розкласти по полицях що до чого з цим новим чат-ботом, [пропонуємо також послухати](#) інтерв'ю нашої юристки або просто [завітати на сайт Президента України](#).

Перший пішов! ВПО здобув перемогу у суді за позовною заявою, що склав чат-бот

Суд у Києві [зобов'язав](#) Головне управління Пенсійного фонду України виплатити ВПО пенсійну заборгованість. Чоловік формував позовну заяву до суду без юриста, лише за допомогою чат-бота «Пенсии для переселенцев из Донбасса и Крыма», якого нещодавно [розробила УГСПЛ/Програма](#). Ще у 2018 році переселенець перестав отримувати пенсію:

¹ Найпотужніший інструмент захисту прав людини; ведуться в інтересах громадянина чи групи громадян з метою досягнення системних змін в правовій сфері на благо суспільства та використовується з метою створення судової практики (прецедентів).

² Нагадаємо, що наша громадська приймальня з кримських питань так само працює на повну силу, тому туди також можна звертатись, якщо у Вас виникли [будь-які питання з перелічених або інші](#).

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬСЬКА
ГЕЛЬСІНЬСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

загалом, чоловік у літньому віці залишався без виплат майже півтора року, та за цей період Пенсійний фонд заборгував йому майже 38 тисяч гривень. Також варто зазначити, що, можливо, Пенсійний фонд подаватиме апеляцію, але вже існує позитивна практика по цій категорії справ, тож сподіваємося, що і ця справа вирішиться на користь переселенця.

Інші новини УГСПЛ у цьому напрямку:

Подання до Європейського суду з прав людини

Справа стосується чоловіка, якого було заарештовано представниками незаконних збройних формувань самопроголошеної «ДНР» у квітні 2018 року (у 2019 звільнено в результаті обміну полоненими). Протягом перебування у полоні його катували, погрожували, залякували, тримали у нелюдських умовах та іншим чином принижували його честь та гідність, змушували виконувати тяжку роботу та не дозволяли зустрічатись з родичами. Також представники т.з. «ДНР» «наклали арешт» на все його майно. На підставі цього до ЄСПЛ направлено заяву про порушення Україною та РФ ст. 3, 4, 5, 6, 7, 8 Європейської конвенції з прав людини, а також ст. 1 Протоколу 2, та статті 2 Протоколу 4.

БЕЗОПЛАТНА ПРАВОВА ДОПОМОГА

[Мережа громадських приймалень УГСПЛ](#) продовжує надання безоплатної правової допомоги (в т.ч. у формі виїзних засідань у віддалених районах), проведення інформаційно-просвітницьких заходів в сфері прав людини, а також документування воєнних злочинів та порушень прав людини, пов'язаних з конфліктом. USAID в рамках програми «Права людини в дії» підтримує діяльність громадських приймалень (ГП) в містах [Торецьк](#), [Маріуполь](#), [Краматорськ](#) та [Покровськ](#) Донецької області, [Станиця Луганська](#), [Суми](#) та Дніпро, які надають допомогу постраждалому від конфлікту населенню, Київську [об'єднану приймальню](#) з питань Криму та Донбасу, а також спеціалізовану приймальню з кримських справ у Херсоні.

Підвищення обізнаності громадян з питань захисту їх прав та інші теми, дотичні до діяльності Програми USAID

- Наша сумська приймальня [опікується](#) проблемою психологічними реабілітації ВПО. Якщо у когось є потреба в консультації на цю тему, то звертайтеся без вагань.
- Кабінет міністрів України ухвалив постанову, якою запроваджується цифрова довідка про взяття на облік ВПО, [інформує дніпровська приймальня](#).
- Приймальня у Маріуполі [розповідає](#) про те, як отримати свідоцтво про народження мешканцям непідконтрольної Уряду України території.
- Сумська приймальня [нагадує](#), що з 10 вересня мав відновитися прийом заяв про намір отримати пільговий кредит на придбання житла від громадян – учасників проведення Антитерористичної операції/Операції Об'єднаних сил та ВПО.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬСЬКА
ГЕЛЬСІНСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

- Компенсація за зруйноване на Донбасі житло: міфи та реальність [в інтерпретації дніпровської приймальні](#).

Презентація нового звіту щодо дотримання прав людини при перетині пунктів пропуску другого рубежу

Від початку конфлікту на сході України минуло більше 6 років. Попри це, в державі залишається низка проблемних питань, що пов'язані з неналежною імплементацією у національне законодавство принципів та норм міжнародного гуманітарного права.

Перш за все, мова йде про системні порушення прав людини як в зоні проведення військової операції, так і на підконтрольній Україні території. Зокрема, актуальною є проблема дотримання прав людини саме у пунктах пропуску другого рубежу, які розташовані на підконтрольній Україні території. Упродовж декількох місяців правозахисники громадських приймалень УГСПЛ/Програми USAID досліджували це питання і наразі [готові поділитися](#) своїми спостереженнями та рекомендаціями.

Інфографіка щодо результатів роботи громадських приймалень

Програма USAID «Права людини в дії» продовжує звітувати про надану правову допомогу в постраждалому від конфлікту та окупації регіоні – пропонуємо дані за [вересень 2020](#) року із тематичним, регіональним та гендерним розподілом.

ПРОСУВАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ТА НАВЧАННЯ В СФЕРІ ЇХ ЗАХИСТУ

УГСПЛ продовжує організацію навчальних заходів з прав людини, а також бере участь в розробці комплексної національної політики в галузі освіти у сфері прав людини. Ця діяльність здійснюється в рамках Всеукраїнської освітньої програми «[Розуміємо права людини](#)» (РПЛ)³, яка в даний час є єдиною неформальною системою освіти, що має матеріальну базу для своєї діяльності – Освітній дім прав людини в Чернігові (ОДПЛ-Чернігів).

Триває навчальний курс для практикуючих правників

Учасники навчального курсу «Захист прав людини в умовах збройного конфлікту в Україні» протягом восьми місяців проходили дистанційне навчання, під час якого детально

³ Заснована в 2007 році, програма спрямована на інкорпорування цінностей та принципів прав людини в систему формальної освіти, а також розвиток неформальної освіти прав людини, таким чином сприяючи культивуванню культури прав людини, зміцненню поваги до верховенства права в Україні, сприянню міжкультурному порозумінню та принципам мирного вирішення конфліктів. Наразі РПЛ нараховує понад 3500 випускників зі всієї України.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНЬСКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

розглядали зміст міжнародного гуманітарного права, а також співвідношення МГП і міжнародного права прав людини. В той же час всі учасники курсу є практикуючими правниками – адвокатами та суддями; отже особливої уваги заслуговує не тільки отримання теоретичних знань, але і [напрацювання практичних навичок](#), які в подальшому будуть застосовані під час їхньої професійної діяльності.

Думаєте, навіщо ми так багато пишемо про всі ці курси, тренінги тощо? Ні, не щоб вихвалитися, а натомість щоб якомога більше працівників Феміди захотіли доєднатися до наших майбутніх курсів, та українська система правосуддя врешті-решт стала міцнішою за ті виклики, які нам кидає збройний конфлікт. Тож [додайте інформацію у закладки](#) аби не забути та слідкуйте за нашими новинами!

Право на правду: чи потрібно викладати спірні та дражливі питання історії у школі?

УГСПЛ/Програма вважає, що розповідаючи українській молоді про війну, треба знайти певний баланс між героями та постраждалими, не виключаючи останніх з історичного дискурсу. Ми прагнемо показати, що все не так просто, бо «право на правду» – важке, громіздке і заплутане. Подолати виклик, який постав перед вчителями, бібліотекарами, методистами, представниками відділів освіти та, звичайно, батьками у Северодонецьку, [допомагали](#) наші експерти під час «Фестивалю думок – 2020». Послухати та почитати думки експертів можна ще й за [ЦИМ ПОСИЛАННЯМ](#), так само, як і [за ЦИМ](#).

У правників з регіонів є запит на обговорення перехідного правосуддя

Розуміючи те, що з концепцією перехідного правосуддя доведеться працювати всім, адвокати, судді, прокурори та інші юристи з регіонів уже зацікавлені в ознайомленні та обговоренні основних її елементів. Особливий інтерес у них викликає перспектива створення в Україні спеціального механізму притягнення до відповідальності за злочини, вчинені в умовах збройного конфлікту. Тож УГСПЛ/Програма USAID у партнерстві з іншими

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНЬСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

стейхолдерами організували ряд тематичних зустрічей; про що дискутували саме у Дніпрі – [читайте на нашому сайті](#).

Зазначимо, що ці регіональні зустрічі є частиною навчального курсу «Захист прав людини в умовах збройного конфлікту в Україні» для тих правників, які ведуть справи, що пов'язані з конфліктом та окупацією.

ГОЛОВНІ НОВИНИ В СФЕРІ ПРАВ ЛЮДИНИ

Систематична російська політика придушення тих, хто виступає проти окупації, призвела до нових вироків, що в черговий раз порушує норми міжнародного права

16 вересня суд у російському Ростові-на-Дону оголосив обвинувальні вирoki сімом фігурантам другої бахчисарайської групи у «справі проти кримських мусульман», засудивши їх від 13 до 19 років ув'язнення.

УГСПЛ приєднується до публічної заяви, в якій правозахисні організації рішуче засуджують дії Кремля та закликають як національні органи, так і міжнародні уряди та організації активізувати зусилля зі звільнення всіх політичних в'язнів, а також посилити тиск на лідерів РФ через їх свавілля – посилання [українською](#) та [англійською](#).

Кримськотатарського блогера звільнено з російської в'язниці

Активіста Нарімана Мемедемінова [звільнено](#) після 2,5 років незаконного ув'язнення.

В той же час правозахисники нагадують, що принаймні 101 особу все ще тримають за ґратами за сфабрикованими звинуваченнями, як було з Мемедеміновим, а також що Кремль продовжує вдаватись до тортур, викрадень та інших грубих порушень прав людини для придушення будь-якої опозиції – дізнайся більше за цим [посиланням](#).

За зруйноване на Донбасі житло виплачуватимуть компенсації: затверджено порядок

Розмір грошової компенсації не може перевищувати 300 000 грн., [згідно рішення Кабінету міністрів](#). Бюджетні кошти розподілятимуться серед громадян на підставі інформації про житло постраждалих, яку збиратимуть регіональні органи соціального захисту населення та органи місцевого самоврядування.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

В планах Уряду – відкриття центрів надання адміністративних послуг вздовж лінії розмежування на Донбасі

Два центри планується відкрити вже цього року, [повідомляє](#) Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України. Також пропонуємо ознайомитись із пріоритетами роботи Міністерства до кінця 2020 року за [цим посиланням](#).

Відбулась презентація 30-тої доповіді Управління Верховного Комісара ООН з прав людини щодо ситуації з правами людини в Україні

Доповідь, яка покриває період з 16 лютого по 31 липня 2020 року, підготовлена за результатами роботи Моніторингової місії ООН з прав людини в та, поміж іншого, висвітлює певні порушення на тимчасово окупованих територіях.

Саму презентацію за участі представника УГСПЛ можна [знайти тут](#); а [ось тут](#) знаходиться її анонс, де наведено певне резюме порушень, перелічених у звіті.

Цей дайджест було розроблено завдяки щедрій підтримці американського народу, наданій через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) в рамках програми «Права людини в дії», яка виконується Українською Гельсінською спілкою з прав людини. Зміст публікації не обов'язково відображає погляди USAID/Уряду США.

У світі, USAID є однією з провідних установ у сфері розвитку, яка виконує роль каталізатора цих процесів та допомагає досягати позитивних результатів. Діяльність USAID є проявом доброчинності американського народу, а також підтримує просування країн-отримувачів допомоги до самостійності та стійкості та сприяє забезпеченню національної безпеки та економічного добробуту США. Партнерські стосунки з Україною USAID підтримує з 1992 року; за цей час, загальна вартість допомоги, наданої Україні з боку Агентства, склала понад 3 млрд. доларів США. До поточних стратегічних пріоритетів діяльності USAID в Україні належать зміцнення демократії та механізмів досконалого врядування, сприяння економічному розвитку та енергетичній безпеці, вдосконалення систем охорони здоров'я та пом'якшення наслідків конфлікту у східних регіонах. Для того, щоб отримати додаткову інформацію про діяльність USAID, просимо Вас звертатися до Відділу зв'язків з громадськістю Місії USAID в Україні за тел. (+38 044) 521-57-53. Також пропонуємо завітати на наш вебсайт: <http://www.usaid.gov/ukraine>, або на сторінку у Фейсбук: <https://www.facebook.com/USAIDUkraine>.

Програма USAID «Права людини в дії», контактна інформація:

Українська Гельсінська спілка з прав людини

вул. Фролівська, 3/34, Київ, Україна

тел.: +38 044 485 17 92, факс: +38 044 425 99 24

Електронна пошта: t.tsymbriivskyi@helsinki.org.ua, веб-сайт: <http://helsinki.org.ua/>